

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Meulekreek 14 (Maldegem, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2020L249
Mei 2021

ARCHEOLOGIENOTA
BUREAUONDERZOEK (FASE 0)
DEEL 2: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteur: Wouter Van Goidsenhoven

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /
De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2021

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

1	Programma van maatregelen.....	6
1.1	Administratieve gegevens	6
1.2	Synthese	8
1.3	Gemotiveerd advies.....	10
1.3.1	Volledigheid van het gevoerde onderzoek .	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.3.2	Aanwezigheid van een archeologische site	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.3.3	De waardering van de archeologische site:	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.3.4	Impactbepaling	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.3.5	De bepaling van de maatregelen.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4	Programma van Maatregelen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4.1	De aanleiding van het vooronderzoek	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4.2	Bepalen van de onderzoeksstrategie	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4.3	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4.4	Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4.5	Onderzoeksstrategie en -methode.....	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4.6	Onderzoekstechnieken	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4.7	Eventuele afwijkingen van de CGP	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4.8	Noodzakelijke competenties van de uitvoerders	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.4.9	Vondsten	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
1.5	Conclusie	10
2	Bibliografie.....	11

FIGURENLIJST

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).....7

Figuur 2: Voorstel proefsleuven weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt). .. **Fout!**

Bladwijzer niet gedefinieerd.

TABELLENLIJST

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
--	---

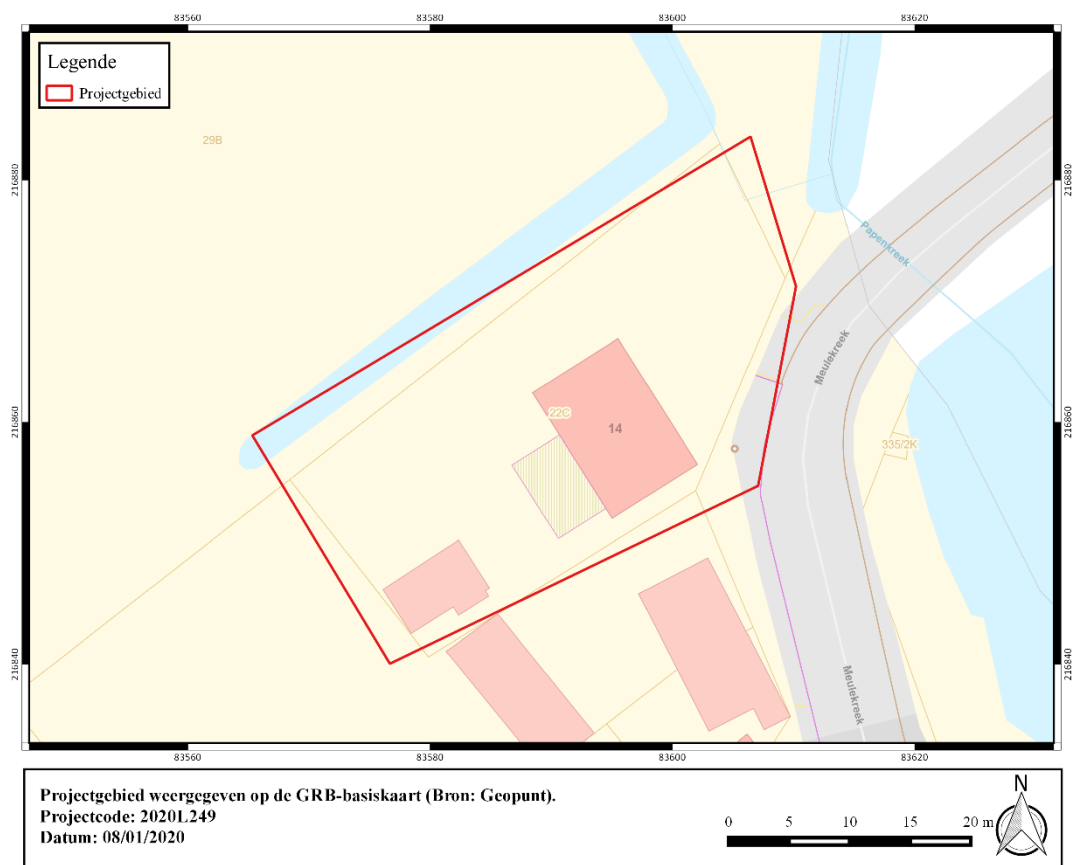

1 Programma van maatregelen

1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

b) Het erkenningsnummer van de erkende archeoloog	Ruben Willaert, OE/ERK/Archeoloog/2015/00069	
c) De naam en het adres of maatschappelijke zetel van de erkende archeoloog	Ruben Willaert NV Ten Briele 14 bus 15 8200 Sint-Michiels-Brugge	
d) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	Maldegem
	Deelgemeente	Middelburg
	Postcode	9992
	Adres	Meulekreek 14 9992 Middelburg
	Toponiem	Meulekreek 14
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	$X_{\min} = 83555$ $Y_{\min} = 216838$ $X_{\max} = 83622$ $Y_{\max} = 216885$
e) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Maldegem, Afdeling 4, Sectie B, nr. 22c Figuur 1	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart (Bron: Geopunt).

1.2 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een nieuwbouwproject ter hoogte van Meulekreek 14 te Middelburg, deelgemeente van Maldegem. Het projectgebied is ca. 1021 m² groot en wordt ingenomen door een woning met bijgebouwen. De bestaande infrastructuur heeft een gecombineerde oppervlakte van ca. 140 m². De bestaande woning wordt in het kader van de geplande ontwikkeling gesloopt, vervolgens wordt een nieuwbouw met bijhorende verharding en nutsvoorzieningen gerealiseerd. De gecombineerde oppervlakte van de ingrepen beslaat ca. 320 m².

De historische kern van Middelburg is gelegen op een zandige opduiking aan de rand van de kustpolders. De opduiking bestaat uit matig natte lemig zand- tot zandbodems omgeven door oudlandpolders, zowel overdekte pleistocene gronden, geulgronden als poelgronden. Ten zuiden van Middelburg, ter hoogte van de hoofdgemeente Maldegem, begint de noordflank van de heuvelrug die zich uitstrekt van Adegem tot Zomergem en vervolgens naar Oedelem in het westen en Lievegem in het oosten.

Landschappelijk gezien situeert het plangebied zich in het bekken van de Brugse Polders, in het Nieuwland van Knokke, op de grens tussen de zandstreek binnen de Vlaamse vallei en de kustpolders. Deze nieuwpolders zijn het gevolg van overstromingen en militaire inundaties ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog. Het gevolg hiervan was dat het oude oppervlak van de 'oudlandpolders' bedekt werd met nieuwe afzettingen en nieuwe getijdengeulen uitgeschuurd werden. Deze gronden werden vervolgens opnieuw bedijkt en ingepolderd. Dit betekent dat de 'nieuwpolders' doorgaans hoger liggen dan de 'oudlandpolders' en er vaak grote kreken aanwezig zijn, die herinneren aan de vroeger dijkdoorbraken en bedijkingen.

De cartografische bronnen lokaliseren het plangebied aan de periferie van de middeleeuwse stadskern van Middelburg. Op de kaart van Jacob van Deventer (ca. 1550) is te zien dat het onderzoeksgebied zich bevindt ter hoogte van de middeleeuwse stadsgracht. Deze middeleeuwse stadsgracht is bij onderzoek uit 2006 aan de Kloosterstraat aangetroffen en onderzocht. Ter hoogte van de onderzoekslocatie was dit grachtlichaam ca. 30 m breed en bereikte een diepte van ca. 2 m onder het huidige maaiveld. De demping van deze gracht vond plaats wanneer in de 17^e eeuw plaats moest gemaakt worden voor de nieuwe vesten. Ten zuidwesten van het plangebied is het kasteel van Pieter Bladelin te zien, waarvan de kasteelgracht aansluit op de stadsgracht. Omwille van de Tachtigjarige Oorlog werd in 1605 aldus beslist om nieuwe verdedigingswerken aan te leggen om Middelburg als tegenhanger uit te bouwen van de Staatse vesting Aardenburg. Een ontwerp voor de fortificatie Middelburg, met enkele bladen toelichtingen, is bewaard gebleven in het Stadsarchief van Gent. Op het plan is te zien hoe een verdedigingsmuur met zeven bastions diende aangelegd te worden. Het geheel werd tevens voorzien van een brede stadsgracht.

Tijdens de Franse bezetting (1702) werd nog een laatste voorstel tot uitbreiding van de verdedigingswerken gedaan door de Franse ingenieur Senneton de Chermont. De vervallen buitenwal van het kasteel diende voorzien te worden van een hoornwerk met tenaille en de verdedigingsmuur rond de stad werd voorzien van grote en brede bastions. Deze situatie, zoals afgebeeld op de kaart van Jan en Pieter D'Herbe (ca. 1750), is nog goed af te lezen in de huidige topografie.

Op de Ferrariskaart is van deze uitgebouwde versterkingen niets meer te zien en is een groot deel van de stadsgracht gedempt. Ter hoogte van het onderzoeksgebied wordt bebouwing weergegeven. Direct ten westen van het terrein is een grote vijver afgebeeld. Mogelijk kan deze vijver of depressie in verband gebracht worden met de middeleeuwse stadsgracht. Ook de 19^e-

eeuwse bronnen geven ter hoogte van het terrein bebouwing weer. Binnen de orthofotosequentie valt vanaf het luchtbeeld van 2000-2003 weinig evolutie op te merken.

Teneinde de bewaringskansen en de aanwezigheid van de middeleeuwse stadsgracht in kaart te brengen is binnen de grenzen van het onderzoeksgebied een landschappelijk bodemonderzoek uitgevoerd. Hierbij werden verschillende zaken vastgesteld. Het handmatig boren werd bemoeilijkt door de relatief hoge grondwaterstand waardoor sediment op een zekere diepte te nat was om op te boren. Het beeld binnen het overgrote deel van de boringen is gelijkaardig. De top van het bodemprofiel bestaat uit een relatief dikke A-horizont die rijk is aan organisch materiaal en af en toe puininclusies. Deze dikke antropogene horizont vertoont in enkele boringen een zekere gelaagdheid, vermoedelijk kan de top van deze A-horizont geïnterpreteerd worden als lokale ophoging. Onder deze dikke organische horizont werd een relatief steriel pakket zand waargenomen dat op een diepte tussen 2m en 2,5m onder het maaiveld overging in een donkere, organische horizont. Deze organische horizont is niet overal opgeboord kunnen worden vanwege het hoge grondwater. Deze organische horizont kan geïnterpreteerd worden als de gebruiksfase van de gracht waarbij organisch materiaal zich heeft geaccumuleerd op de bodem van de gracht. Het relatief steriele zandpakket kan vervolgens geïnterpreteerd worden als de dempingsfase van de gracht. Vanwege de relatief homogene en steriele samenstelling van dit pakket kan gesteld worden dat er geen sprake is van verschillende dempings- en gebruiksfasen. De gracht werd zeer waarschijnlijk in één beweging en relatief snel opgevuld. In twee boringen werd een afwijkend beeld waargenomen. In boring 11 valt op dat de organische aanrijking veel dieper reikt dan in de andere boringen en de waargenomen vulling een veel heterogener karakter heeft. Zeer waarschijnlijk kan deze puntwaarneming gekoppeld worden aan de aanleg van de jongere stadsversterkingen waarbij BP11 zich bevindt ter hoogte van de gracht langs het 17^e-eeuwse bastion. In BP12 werd eveneens een beeld waargenomen dat sterk afwijkt van de overige waarnemingen. Vermoedelijk benaderd de opbouw van BP12 het meeste het oorspronkelijke bodemprofiel of is de afwijkende opbouw eveneens het gevolg van de realisatie van de jongere stadsversterkingen. Hierbij werd een A-horizont van ca. 60 cm dik waargenomen met daaronder een grijsbruine tot lichtgrijze klei waarbij richting de onderzijde van de boring het sediment overgaat in kleiig zand dat gereduceerd is.

Op basis van het bureauonderzoek en de waarnemingen van het landschappelijk bodemonderzoek kan gesteld worden dat er ter hoogte van het onderzoeksgebied een beperkte trefkans is inzake archeologisch erfgoed. Daarnaast kan gesteld worden, wanneer de aanlegdieptes van de geplande werken en de waarnemingen van het bodemonderzoek aan elkaar worden afgetoetst, dat de geplande werken slechts in zeer beperkte mate het bodemarchief bedreigen. Bijkomend archeologisch onderzoek wordt weinig zinvol geacht.

1.3 Gemotiveerd advies

Met betrekking tot de geplande werken ter hoogte van Meulekreek 14 worden geen bijkomende onderzoeksdaten aanbevolen. Het bureauonderzoek en de waarnemingen van het landschappelijke bodemonderzoek hebben aangetoond dat het terrein gelegen is ter hoogte van de gedempte laatmiddeleeuwse stadsgracht. Oudere resten zijn evenwel opgeruimd door de aanleg van deze gracht. Resten van voor de demping van deze gracht in de 17^e eeuw kunnen bijgevolg niet langer verwacht worden. De archeologische verwachting is bijgevolg eerder beperkt en bestaat uit voornamelijk sporen uit de 17^e tot 19^e eeuw. Daarnaast is eveneens vastgesteld dat de top van het bodemprofiel bestaat uit een relatief dikke A-horizont. Indien de aanlegdiepte van de geplande werken hieraan wordt afgetoetst kan gesteld worden dat zowel het graven van de strookfunderingen, aanleg van de vloerplaat en verharding plaatsvinden binnen deze dikke A-horizont. Het leesbare archeologische niveau, zijnde de grachtvulling, wordt m.a.w. niet of slechts minimaal bedreigd. Ter hoogte van de geplande putten en bufferbekken is bij het booronderzoek eveneens vastgesteld dat het profiel tot op aanzienlijke diepte is geroerd. Dit is vermoedelijk het resultaat van de aanleg van een gracht in een jongere fase van de stadsverdediging. De kans dat hieronder nog erfgoed bewaard is gebleven is minimaal. De kans op wezenlijke kenniswinst bij verder proefsleuvenonderzoek wordt bijgevolg als zeer beperkt ingeschat, daarnaast wordt het leesbare bodemarchief in zeer beperkte mate bedreigd door de geplande werken. Omwille van deze vaststellingen wordt een doorlopend onderzoekstraject bijgevolg als weinig zinvol ingeschat.

1.4 Conclusie

De initiatiefnemer plant de gedeeltelijke sloop van de bestaande bebouwing en de realisatie van een nieuwbouwproject aan Meulekreek 14 te Middelburg, deelgemeente van Maldegem. Op basis van de bureaustudie en het landschappelijk bodemonderzoek kan gesteld worden dat de verwachting inzake archeologisch erfgoed ter hoogte van het onderzoeksgebied eerder beperkt is. Daarnaast is eveneens vastgesteld dat de geplande werken het bodemarchief niet bedreigen en hoofdzakelijk plaatsvinden binnen de aanwezige A-horizont. Vanwege de beperkte verwachting en het feit dat het bodemarchief in zeer beperkte mate wordt bedreigd, wordt bijkomend archeologisch onderzoek als weinig zinvol beschouwd.

2 Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2020

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

